

HC 5, 01-10-2020, Eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Video 1: Lichamelijke en geestelijke integriteit

Persoonlijke levenssfeer: bronnen

In artikel 10 t/m 14 van de Grondwet, artikel 8 EVRM, artikel 17 IVBPR en de artikelen 7, 8, 9 en 42 van het Handvest Grondrechten EU wordt de persoonlijke levenssfeer beschermd.

Artikel 8 EVRM

De persoonlijke levenssfeer is uitgesplitst in vier elementen: **het privéleven, het familie- en gezinsleven, woning en correspondentie**. De lichamelijke en geestelijke integriteit vallen onder het privéleven.

Het EHRM wil geen definitie geven van het begrip privéleven en wil ook geen ‘lijstje’ geven met dingen die daaronder vallen. Dit is begrijpelijk gezien het feit dat het EVRM een **living instrument** is. In de jurisprudentie zijn wel een aantal dingen aangemerkt die vallen onder het privéleven. Op het moment dat iets met jouw lichaam moet gebeuren, zal een zorgverlener toestemming moeten hebben van jou voordat hij een behandeling bij jou kan doen. Je moet zelf, met de informatie van de zorgverlener in je achterhoofd, beslissen of je de behandeling wilt ondergaan. Ook reproductieve rechten vallen onder het begrip privéleven. Daarnaast valt hier ook het recht om jezelf te ontplooien en relaties met anderen aan te gaan onder. Het aangaan van homoseksuele relaties en genderidentiteit worden beide ook door het begrip privéleven beschermd. Hetzelfde geldt voor je reputatie. Daarnaast kan ernstige milieuverontreiniging een inbreuk vormen op iemands privéleven. Dit geldt voor verslechtingen die voor burgers ingrijpend zijn. Artikel 8 EVRM kan aan de orde zijn als deze verontreiniging door een onderneming wordt verricht. Hier volgt onder andere de positieve verplichting voor de staat uit voort om goede regelgeving vast te stellen op dat gebied.

Voorbeeld artikel 8: geestelijke integriteit

EHRM 28 mei 2015, Y tegen Slovenië

Y is een jonge vrouw, geboren in 1987. In 2001 was ze veertien jaar. In die periode is ze door een man uit de familie seksueel misbruikt. In 2002 heeft ze haar moeder hierover ingelicht, die het weer vertelde aan de priester. De priester belde vervolgens de politie. Moeder heeft daarna ook aangifte gedaan. Na een lang vooronderzoek is de strafzaak ter zitting gekomen in 2008, toen de vrouw inmiddels 20 jaar was. In de zeven maanden die daaraan voorafgingen is de vrouw een aantal keren onderworpen aan een kruisverhoor door de verdachte zelf. De klacht van Y is dat deze kruisverhoren zo ver gingen dat deze inbreuk maakten op haar geestelijke integriteit en daarmee een inbreuk maakten op artikel 8 EVRM. Er werden erg persoonlijke en provocerende vragen gesteld door de verdachte, ook over haar familie. Het EHRM stelt vast dat de Staat niet degene is die de inbreuk heeft gemaakt, maar dat de Staat Y beter zou hebben moeten beschermen tegen de inbreuken die de verdachte heeft gemaakt. Hier tegenover staat echter het recht op een eerlijk proces van de verdachte. Er is dus sprake van een **botsing van grondrechten**. Aan de ene kant staat de positieve verplichting uit artikel 8 EVRM, aan de andere kant artikel 6 EVRM. Er dient bij zo'n botsing een **belangenafweging** plaats te vinden. In deze casus komt het EHRM tot de conclusie dat er inderdaad sprake is van een inbreuk op de geestelijke integriteit van Y waartegen de rechter haar onvoldoende heeft beschermd.

Artikel 10 Grondwet

Dit artikel is het breedste ten opzichte van de daaropvolgende artikelen. Bescherming van de persoonlijke levenssfeer omvat in ieder geval **de woning, bepaalde vormen van communicatie, de fysieke integriteit, vertrouwelijke gesprekken, sommige gedragingen, aspecten van het**

gezinsleven, de geestelijke integriteit en persoonsgegevens. De beperkingen op het recht moeten bij of krachtens de wet worden gesteld. De **artikelen 11 t/m 14 Grondwet** leggen bepaalde aspecten van de persoonlijke levenssfeer vast.

Algemeen persoonlijkheidsrecht

Artikel 10 wordt vaak verbonden met artikel 6 en 7 Grondwet. Het idee is dat deze artikelen samen uitdrukking geven aan een **ongeschreven persoonlijkheidsrecht**. Om jezelf te kunnen ontwikkelen heb je alle drie artikelen nodig.

Seksuele geaardheid en asiel

In 2018 deed het Hof uitspraak over een zaak van een vreemdeling wiens asielaanvraag in Hongarije was afgewezen. F deed een verzoek tot asiel wegens gegronde vrees vervolgd te worden om zijn homoseksuele geaardheid. Hongarije verrichte een psychologisch deskundigen-onderzoek en concludeerde dat het verhaal van F niet geloofwaardig was. F vond dat de psychologische tests inbreuk maakten op zijn grondrechten en dat deze tests ongeschikt waren voor de beoordeling van zijn geloofwaardigheid. In het algemeen mag je zo'n deskundigenonderzoek doen, zegt het Hof. Dit onderzoek moet echter wel voldoen aan de eisen die het Handvest daaraan stelt. Er moet gekeken worden naar de betrouwbaarheid van de tests. Zeggen deze daadwerkelijk iets over iemands seksuele geaardheid? Zijn ze überhaupt acceptabel, gelet op de geestelijke integriteit? In deze casus waren de tests erg ingrijpend voor de betrokken asielzoeker.

Medische en psychologische tests uitvoeren om een seksuele geaardheid vast te stellen is in strijd met de lichamelijke en geestelijke integriteit. Het is niet toegestaan deze tests uit te voeren. Daarnaast mag je geen beeldmateriaal gebruiken. Ook mogen er geen expliciete vragen gesteld worden over de seksuele handelingen. Het is lastig om de geloofwaardigheid van asielzoekers op een goede manier en in overeenstemming met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer te beoordelen.

Video 2: Privacy

Een aantal werkgevers laat in deze coronacrisis hun medewerkers temperaturen om te kijken of zij een verhoging hebben. Mag dit eigenlijk wel? We nemen aan dat van artikel 10 Grondwet een **indirecte horizontale werking** uitgaat. In hoeverre wordt er door het temperatuurmeten een inbreuk gemaakt op iemands lichamelijke integriteit? Bij artikel 8 EVRM is in eerste instantie de vraag welke verplichtingen dit meebrengt voor de Staat om je hiertegen te beschermen. De Algemene verordening gegevensbescherming bevat regels omtrent het verwerken van persoonsgegevens en de bescherming voor medische gegevens.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

De AVG gaat over twee kernbegrippen: **persoonsgegevens en verwerking**. Eigenlijk is alle informatie die tot een persoon te herleiden is een persoonsgegeven als bedoeld in de AVG. In de zaak **Nowak t. Ierland** wordt de vraag wat persoonsgegevens zijn verder toegelicht. Verwerking is gedefinieerd in artikel 4 lid 2. Ook dit begrip is erg breed.

Rechtmatige verwerking van persoonsgegevens

Een aantal belangrijke eisen waaraan een rechtmatige verwerking van persoonsgegevens moet voldoen is opgenomen in artikel 5 en 6 AVG. In artikel 5 sub a wordt onder andere genoemd dat een verwerking **rechtmatig, behoorlijk en transparant** moet zijn. Met de **doelbinding** in artikel 5 sub b wordt bedoeld dat als je een rechtmatig doel hebt op grond waarvan je persoonsgegevens mag verwerken dat je alleen de persoonsgegevens mag verwerken voor zover dat nodig is om het doel te behalen waarvoor je de

persoonsgegevens nodig had. Met sub c wordt bedoeld dat de gegevens die je verwerkt **toereikend en relevant** zijn voor het doel waarvoor je de gegevens nodig had. Deze mogen niet verder gaan dan nodig om het doel te behalen. De verwerking van persoonsgegevens is daarnaast alleen gerechtvaardigd als deze is gebaseerd op een van de grondslagen genoemd in artikel 6 AVG. De verwerking van de gegevens dient **subsidiar en proportioneel** te zijn.

Bijzondere persoonsgegevens

Voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens geldt een aantal aanvullende eisen ten opzichte van de verwerking van gewone persoonsgegevens. Deze eisen worden gesteld in artikel 9 en 10 AVG.

Hoofdstuk II: rechten van de betrokkene

Artikel 15 AVG bevat een **recht op inzage** over de informatie die over jou is verzameld. Artikel 16 bevat het **recht op rectificatie** en artikel 17 het **recht op gegevenswissing**. Je kan bijvoorbeeld vragen om een gegevenswissing als bedoeld in artikel 17 als de gegevens niet langer nodig zijn voor het doel waarvoor ze zijn verwerkt of als de verwerking van gegevens onrechtmatig is.

Weer terug naar het begin van de presentatie: mag je de temperatuur opmeten van medewerkers op kantoor? Op het moment dat je gegevens verzamelt over iemands lichaamstemperatuur verzamel je bijzondere persoonsgegevens. Of daadwerkelijk sprake is van verwerking van persoonsgegevens, hangt af van hoe dat temperaturen gebeurt. Wanneer er geen gegevens met betrekking tot die temperatuur worden opgeslagen, kan je concluderen dat er geen sprake is van verwerking van persoonsgegevens. De AVG is dan niet van toepassing. Je kan dan terugvallen op artikel 10 Grondwet en 8 EVRM.

Op het moment dat aan jouw naam bij het binnenkomen op kantoor de temperatuur wordt gekoppeld en opgeslagen wordt, is er sprake van verwerking van bijzondere persoonsgegevens als bedoeld in de AVG. Deze verwerking is dan verboden, tenzij het valt onder een van de uitzonderingen in artikel 9 lid 2 AVG. Daarnaast moet het voldoen aan de andere eisen die de AVG stelt aan de verwerking van deze bijzondere persoonsgegevens.